

Foia enciclopedica si beletristica cu ilustratiuni.

PEST'A

Joi

4/16. aprile

Ese totu a opt'a di

Pretulu pentru Austria

pe Jan. jun. 4 fl. —

Pentru Romania

pe Jan.—jun. unu galbenu.

Nr.

12.

Cancelari'a redactiunei

Strat'a morariloru Nr. 10.

unde sunt a se adresá manuscriptele si banii
de prenumeratiune.

Anulu

IV.

1868.

BOGDANU PETRICEICU-HAJDEU. Cluj

Fu nascutu la Hotinu, la 16 fauru 1836. Din botezu primí numele de Tadeu, dupa cum se numiá mosiulu si unchiu-seu. Lu-schimbà inse la trecerea sa in Romaní'a, dicându, câ vré sê se lapepe pana, si de botezulu muscalescu; si adoptà numele de Bogdanu, istoricu si traditiunalu in Moldova.

Dreptulu si literale studiá, ca si tata sen, la universitatea de Harcovu, cunoscuta in tóta Rusi'a prin spiritulu seu revolutiunaru, si unde profesorii sei cei mai buni au fostu Poloni: Antonu Stanislawski pentru enciclopedi'a dreptului, Alfonsu Walicki pentru literatur'a gréca, Alesandru Mickiewicz, fratele marelui poetu Adam Mickiewicz, — pentru

dreptulu romanu etc. In tempulu siederii sale la Harcovu infintia acolo o mica societate literaria si sciintifica, ce se aduná la dinsulu in tôte sambatele, si ale careia producte se copieau la finitulu fia-carei lunc intr'unu volumu, ce remanea in manuscriptu, câ-ci lucrulu se petreca in Rusi'a.

Luà parte la o revólta studentiésca contra curatorulu universitáti senatorulu Catacazi, grecu mai muscalitu decâtu muscalii; dar scapà de urmarire prin interventiuca profesoriloru.

Apoi serví câtu-va tempu, in intervalulu resbelulu de la Crimea, in regimentulu de husari, numitu contele Radetzky; dar pe de o parte vediendu-se persecutatu pentru inde-

BOGDANU PETRICEICU HAJDEU.

pendinți'a caracterului, ér' pe de alta parte prevediendu rezultatulu resbelului, se demisionà din armata, nobilii in Rusi'a avendu deplina facultate de a servi séu de a nu servi, se grabi ca fulgerulu a plecá la Cahulu in Besarabi'a meridionala, unde l'a si gasitu apoi peste câte-va dîle tractatulu de Paris.

Astu-feliu, gratia unui instinctu fericitu se scuturà de jugulu muscalescu si deveni ipso facto supusu romanescu, nu prin inpamentenire, ci prin adnesare.

Muscalii inse, cunoscundu-lu fórte bine de mai nainte si sciindu neinpacat'a-i ura contra regimului rusescu, au facutu totu ce le-a fostu in potintia pentru a pune man'a pe junele patriotu; ajunge a dîce, câ consulatulu moscovitu a cerutu oficialminte de vr'o patru-spredecece ori estraditiunea Dlui Hajdeu, sub feliu de feliu de preteste false séu fictive.

Totu ce au potutu face muscalii, a fostu de a-lu desmosteni, ca pe unu tradatoriu contra Rusiei, de drepturile sale ereditare a supra avcrii parintelui si a unchiului seu, care nu are copfi.

Peste putînu dupa trecerea sa in Moldov'a fu numitu membru I. la tribunalulu civilu de la Cahulu, unde cele mai multe procese, incepte inca sub muscali, urmau a fi deslegate totu dupa legile rusesci.

La 1858 fu destituitu, pentru a fi refusat agentiloru lui Vogorides de a lucrá, ca magistratu, in interesulu acestui veneticu la víitórele alegeri de domnu.

Venindu peste câte-va lune la Jasi D. Hajdeu gasi deja acolo instituita caimacami'a de trei, si deveni unulu din amicii cei mai de aprópe ai lui Panu.

Atunci elu deschise primulu seu diuaru, intitulatu „Romania“, in care desvoltà principiile partitului nationalu.

Dupa alegerea lui Cuza, nu numai fu tînutu totu-deuna in departare de la ori ce inaintare, ci inca scosu treptatu, demisiunatu séu destituitu prin intrige, din modestele posturi de profesor si de bibliotecaru, de si daruise universitáti de Jasi unu numeru de patru, mii de volume! . . .

Intr'o vreme ajunse la o miserie atâtu de mare; încâtu mai multe lune in síru si-facea pe tóta diu'a portiunea sa de hrana dintr'o franzela, o bucatîca de brânza si unu carnatiu! In fine, prin midilocirea poetului Alesandri, ministrulu Odobescu lu-chiamà la Bucuresci, dandu-i postul de membru istoricu la comisiunea documentala, cu câte 45 galbeni pe luna. —

Peste putînu inse, veni unu altu ministru, si scóse pe D. Hajdeu.

Democratu pana in medu'a óseloru, sustienù lovitur'a de statu de la 2 maiu, in care-lu rapea idea emanciparei tieraniloru; din data inse ce vediu modulu abusivu, in care Cuza si-atribu o potere dictatoriala prin o falsa interpretare a articolului III. din statutu, se retrase cu desgustu din carier'a publicismului si n'a mai scrisu unu singuru articulu politicu de la 24. maiu 1864 si pana la 1. fauru 1866.

In 1864 se inesorà cu domnisiór'a Julia Falties, româncea de la Rosi'a Abrudului, alu careia unu frate perise la 1848 in lupta cu maghiarii, batendu-se la Vintiu sub stégurile lui Pop'a Balintu. Unu Besarabianu si o Abrudénca, cununati in Bucuresci!

Fericitu in casatori'a sa, iubindu si iubitu, incongiuratu de ingrigirile domestice cele mai gingasie din partea sócií sale, pe care n'au potutu s'o corumpa lucsul si lenea atâtu de ordinaru in salónele de Bucuresci, D. Hajdeu incepu de atunci a lucrá cu o seriozitate si cu o activitate intreitá, obicinuindu a dîce: „Totu ce am produsu mai bunu, o datoiescu nevetei mele.“

Dupa 11. fauru, deschidiendu-se plebiscitul pentru alegerea lui Carolu de Hohenzollern, D. Hejdeu inscrise numele seu in registru-lu negativu, declarandu, câ este pentru alegerea unui principe de viti'a latina. Revolt'a Roznovano-Moruzi de la Jasi, suscitata prin agintii muscalului, lu-silî inse moralmente a se retractá a treia dí dupa aceea in „Romanulu“, dîcundu câ primesce pe Hohenzollern, de vreme ce crede imediat'a venire a acestui principe necesaria pentru consolidarea Unirii.

In curendu dupa aceea partitul liberalu se desfacu de alianti'a s'a cu boerii, pe cari i intrebuintiasa numai ca unu midilocu spre restornarea lui Cuza; de aci venindu la ministeriu D. Jonu Brateanu si incredintiandu-se cu insi-si ochii sei, intr'o caletoria prin tóte pârtile Romaniei, despre immensele pericole economice si nationale din caus'a inmultírrii evreiloru, incepu a infrena judaismulu, pronunsiandu-se pe fatia contra acestui elementu ostilu vagabondu si paresitu.

Astu-feliu, neci o diferinta de principie nu mai retienea pe D. Hajdeu de a intrá in sinulu partitului liberalu, si elu o facu cu acea franchetia si sinceritate, cu care a lucratu totu-deuna in víéti'a sa politica.

In 1867, denpreuna cu sóci'a sa. D. Hajdeu facu o caletoria in Transilvani'a; visitandu

Brasiovulu, Fagarasiulu, Sabiulu, Sebesiulu, Miercurea, Belgradulu, Aiudulu, Clusiulu, Turd'a, Abrudulu, Rosi'a, in fine tóte localitátile, unde potú studiá suferintiele romanismului si a face cunoscintia cu toti conducatorii nostri din Ardealu.

Dupa întórcere, pe la finitul anului fu alesu deputatu la camer'a legislativa, unde partitulu liberalu are totu dreptulu de a sperá c'o sê aiba in persón'a domniei sale pe unulu din luptatorii cei puternici, prin sciinti'a, prin elocinti'a, si mai cu sêma prin spiritulu muscatoru, ce l'a distinsu totu-deauna.

Sê trecemu acum la partea curatu literaria din biografi'a dlui Bogdanu Petriceicu-Hajdeu.

Este poliglotu ca si tata seu sciindu limbale classice, limb'a germana, francesca, italiana, englesca, slavona antica, rusésca, polonesa, boema, serba si bulgara.

Principalele sale opere sunt: I. „Lumina“, diaru sciintificu si literaru, publicatu in Jasi in 1862—63, trei brosiure mari in 8. II. „Studie critice asupra istoriei romane“; Bucuresci, 1864; trei brosiure. III. „Duduc'a Micutia séu trei dñle si trei nopti din viéti'a unui studinte“; o novela satirica; Bucuresci, 1864. IV. „Aghiutia“; diariu umoristicu, politicu si literariu, in prosa si in versuri; Bucuresci, 1864. V. „Satyrulu“; diariu umoristicu; Bucuresci 1866. VI. „Archiv'a istorica a Romaniei“; o publicatiune oficiala monumentala, care a fostu incredintiata dlui Hajdeu chiaru de la fundarea sa in 1864, cu o retributiune lunaria de 64 galbeni, si care a aparutu pana acum in 3 tomuri mari in 4, din 4 volume. VII. „Jonu-Voda celu cumplitu“, cu unu portretu, si 10 gravure, planuri de batalia, tablouri genealogice etc. Bucuresci 1865. VIII. „Studie a supra Judaismului“; trei brosiure, Bucuresci 1865—66. IX. „Rezvanu-Voda“; drama istorica in 5 acturi in versuri, Bucuresci 1867; cea mai buna din tóte dramele, câte esistu pana acum in limb'a romana. X. O introductiune despre „literatur'a poporala in basmele roman“ adunate de D. J. C. Fundescu, Bucuresci 1867.

Afara de aceste, dlu Hajdeu publicà in diferite tempuri o multîme de articoli in felurite diuare romane, studie istorice, politice, polemice, poesie, nuvele, satire, etc.

Pe langa scrierile sale tiparite, dlu Hajdeu mai pastréza in manuscriptu: I. „Domniti'a Roxanda“, drama istorica in 5 acturi; represintata cu unu mare succesu pe teatrulu Bucurescenu la 1866. II. „Istori'a dreptului constitutionalu alu romaniloru“; diece lecture, tiente in sa-

lonulu Ateneului Romanu in septemvre si noemvre 1866. III. „Istori'a literaturei romane sub Stefanu celu mare“; o scriere, ce va formá unu volumu mare peste 300 de pagine si care se va publicá, póte pe la finitul acestui anu.

In tempulu siederei sale in Rusi'a, dlu Hajdeu scrise in limb'a rusa urmatórele dóue opere, cari remanu de aseminea in manuscriptu: I. „Domniti'a Voichiti'a“; o poema in trei canturi. II. „Mitologi'a Daciloru.“

Tóte scrierile dlui Hajdeu, publicându-se la unu locu, aru poté formá vr'o 12 tomuri!

Activitatea penei acestui scriitoru e atátu de mare, încátu in momentul de fatia elu scóte pe fîecare septemana câte o cóla din „Archiv'a istorica a Romaniei“, dá câte trei articoli mari la „Romanulu“, colaboréza regulatu la „Sentinela“, lucréza la oper'a sa despre „Literatur'a romana sub Stefanu celu Mare“, si indeplinesce totu-deodata detoriele sale de deputatu la camer'a legislativa.

APROPE SI DEPARTE.

Cerulu plange, se lamenta, lacrimel-e curgu torinte,
Fulgerulu nuorii despica, tunetulu cerescu, potinte
Lovindu stanc'a o destruge; la divinulu seu parinte
Omenimea 'ngenunchiata, naltia voturi inocinte:

Er' eu stau neinfricatu.

Dar' candu vedu fulgerulu urei focu in ochii tei luandu
Me 'nspaimentu, me temu, copila, si 'ndurare implorandu,

In genunchi eu m'am plecatu.

Nóptea-e cruda, fiorósa candu pre ceriu lun'a n'apare,
Candu crivetiulu urla, geme, candu audi in departare
A ciuvicei osândite rece si trista cantare:

Mie inse sorióra pe-alu teu sinu in leganare

Nóptea-mi pare unu elisu.

Er' candu nu sum langa tine, candu nu gustu a ta
privire,
In pieptu anim'a-mi inghiatiata, orbu sum, fara de
simtîre,

Jadulu par' cá s'a deschisu.

Rundunic'a candu ne lasa, florile candu s'au uscatu,
Arborii candu pierdu corón'a, frundiele candu au
picatu,

Candu natur'a tóta 'ngele si tristu doiu s'a imbracatu:
Atunci dins'a mie-mi pare — pe alu teu pieptu ver-
guru culcatu

Ca unu paradisu cerescu.

Er' candu sórtea ne desparte, mie-mi pare astu pa-
mentu

Unu desiertu fara de margini, si natur'a unu mor-
mentu,

Eu scheletu ce ratecescu.

Din'a verei candu delasa locuinti'a sa de nuori
 Si 'ntriumfu la noi descinde trasa 'n carulu seu de flori,
 Ti-descépta o dorintia sê traiesci, sê nu mai mori :
 Unu surisu pe-ata guritia schimba-mi traiu 'n serbatori
 Flori in calea mea versandu.
 Êr dorerea candu ucide alu teu santu surisu placutu,
 Viéti'a mea e o tortura si 'n amarulu meu pierdutu
 Ratecescu totu blastemandu.

Candu cetescu in cartea santa despre fericiri ceresci,
 Unde vér'a e eterna si-audi coruri angeresci,
 Cari te facu se uiti pamentulu si-aloru traiu se-lu to-
 tu doresci :

Eu s'audu a ta cantare — si placerile lumesci
 Nu le schimbu pre ceriulu santu.
 Êr candu n'audu a ta voce, lumea-mi pare câ-e pustia,
 Si picu fruntea in dorere, me uscu ca o jasomia,
 Ce resare 'n secu pamentu.

Vieu'a, in aprilu 1868.

I. C. Dragescu.

ULTIMULU PRINCIPE.

(Novola istorica premiata.)

(Urmare.)

Tenerulu principe, vedindu disordinea ta-
 berei sale sare cu calulu inainte si apucà dra-
 pelulu Daciei in mana strigandu :

— Inainte romaniloru dupa mine! Sê
 aratâmu, câ virtutea romana si patriotismulu
 anticu in strancpotii lui Traianu nu s'a degenera-
 ratu! Romanii se luptau ca leii. La sute impar-
 tiaiu mortea si ei nu se temeau de ea. Si tóta
 bravur'a loru inzedara. Pluó'i'a sagetiloru nea-
 mice le-a raritu sírele, si le-a ucisu pre cei mai
 bravi, pre cei mai eroi. O sagéta din arculu unui
 ostasiu greccu — din arculu lui Amint'a — se
 implantà, candu erá lupt'a mai furiósa, in piep-
 tulu principelui, care cade mortu de diumetate
 josu. Unu calaretiu teneru, care se luptá de a
 drépt'a lui, lu-apucà de acolo, lu-aredicà pe ca-
 lu-i, iésa afara din bataia si dispare prin nóp-
 tea négra. Romanii luptandu-se, nu observéza
 intemplanca acést'a, numai se trezescu fara con-
 ducatoriu, fara principe. Se discurgiaza. Nea-
 miculu tocma atunci i ataca cu unu despartie-
 mentu nou si i imprascie de totu. Pe candu s'a
 facutu diua taber'a romana erá nimicita. Multi
 au picatu in batai'a acést'a, multi s'au jertfitu
 pentru dulcea Dacia! Cei remasi in viétia cre-
 dea câ Geliu a caditu in bataia. Si cu elu a ca-
 diutu si independinti'a Daciei centrali . . .

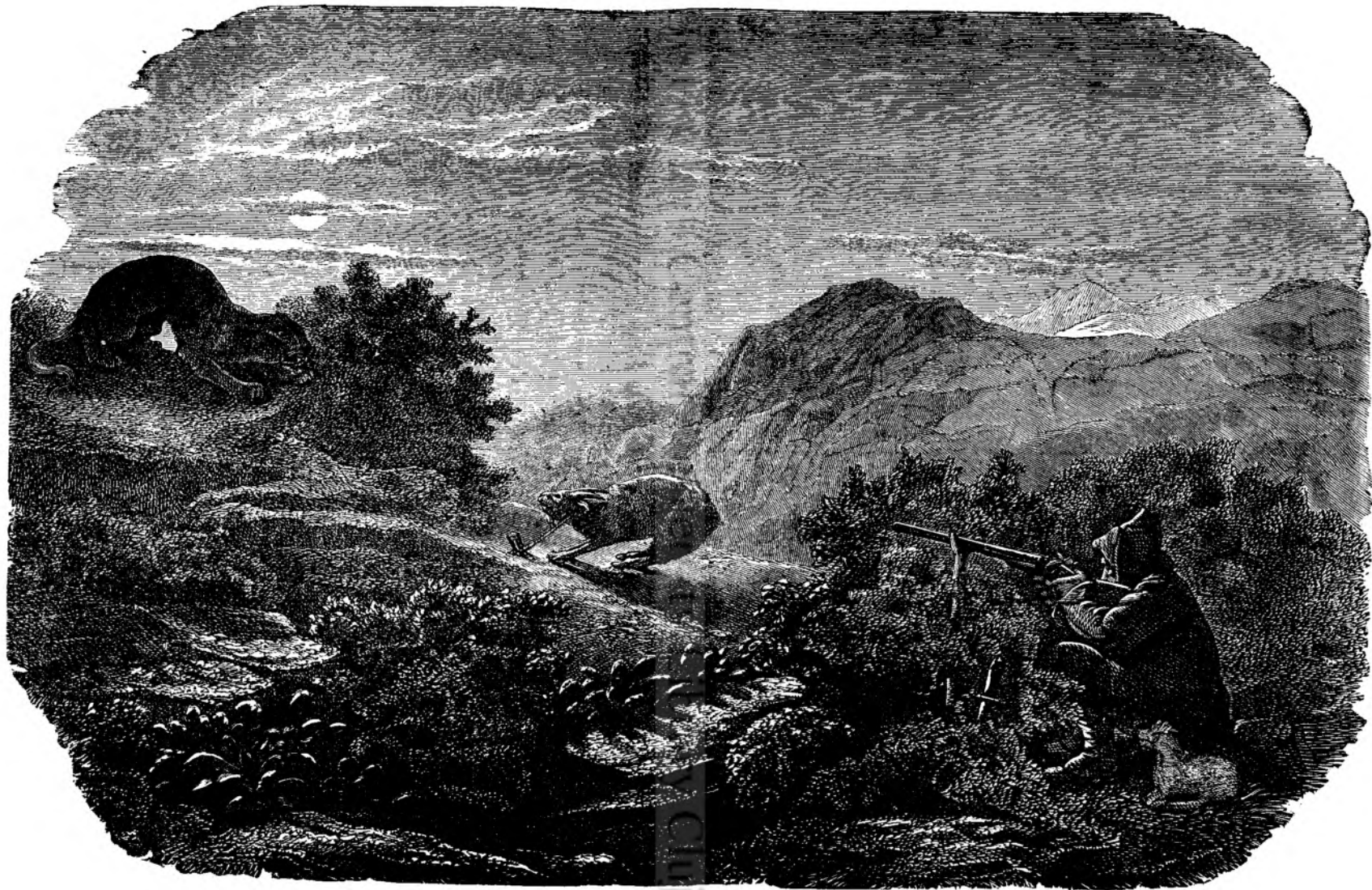
Dupa lupt'a sangerósa in carea indepen-
 dinti'a si libertatea romaniloru din Daci'a cen-
 trala a apusu pentru unu siru lungu de seculi,
 neamiculu a tienutu catra capital'a Geli'a. Elu
 cugetá, câ Geliu cu remasiti'a óstei sale s'a re-

trasu aici. A cuprens'o cu asaltu, si mirarea lui
 câ-ci acolo n'a afluu neci unu sufletu de omu. Ne
 aflandu altu ce s'a apucatu de paretii goli si i-a
 spartu. A derimatu fortaréti'a lui Geliu de nu a
 remasu piétra pe piétra. Frumós'a capitala a
 Daciei, s'a prefacutu in cenusia si ruine negre!
 Ruinele au statu multu tempu acolo ca unu
 martoru viu a gloriei si marinei Daciei. Roma-
 nii, candu amblau pe langa ruinele acestea, cu
 dorere si-aduceau aminte de gloriosulu trecutu.
 In fine, naturei i-a fostu mila de suspinele loru
 si de lacrimile ardietóre, ce le versau candu ve-
 deau ruinele fericirei de o data, si le a invelitu
 d'inaintea ochiloru cu plante selbatece, cu ier-
 buri si buruiene. Adí se cunósce numai o colina
 unde a fostu fortaréti'a séu cetatea Geli'a. Pas-
 torii scobescu din ea petrii cioplite in cornuri si
 negre si dîcu, câ acestea-su din zidurile cetatii
 unui rege romanu. Traditiunea istorica pana in
 dílele nóstre s'a schimositu in povesti magice si
 in povesti populare. Inse colin'a numita si adi
 pórtá numele de „cetate.“ Poporulu romanu a
 pastratu acést'a suvenire si va pastrá-o pana va
 fi vr'unu romanu pe fati'a pamentului. Din josu
 de ruinele Geliu mai tardíu s'a redicatu unu
 satu, care dupa ea s'a numitu Gilâu si care si
 astadi esista :

Candu caletoriulu romanu trece pre langa
 acestu locu de suvenire pie sê sacrifice câte-
 va clipite maretii trecutu, sê sarute tie-
 rîn'a, sub carea glori'a si marirea romana e in-
 mormentata, si sê cugete, câ de ce sê nu póta
 fi, ce a fostu?!

VII.

Sub pólt'a dealului Mesesiu langa riulu Ca-
 pusiu, pe tempulu naratiunci nóstre erá o casa
 pastorala, séu precum le numescu in presente in
 Ardealu — o stana. Stan'a acést'a candu-va a
 fostu a capitanului Armeniu, care mai tardíu a
 schimbatu-o cu alta proiesiune. Cas'a erá asie-
 diata chiar langa apa, din susu de ea catra
 staure si ocóle pentru oi si vite si mai in susu
 de acestea unu fagetu frumosu. Erá unu locu
 romanticu. Locuitorii casei erau unu pastoriu
 romanu Isailu, muerea acestuia Mari'a si o fetu-
 tia a loru cam de 10 ani Irén'a. Toiulu bataliei
 a ajunsu si aici. Blandii ómeni erau inspaimen-
 tati. Isailu s'a dusu sê-si grigésca de vite. Le-a
 scosu din ocóle si le-a manatu in fagetu, câ de a
 vení neamiculu pe acolo sê nu le afle, sê nu le
 rapésca. Muerea a remasu a casa cu Irén'a. A
 incuiatu usi'a pe din l'ontru cu retezulu si sie-
 deau pe vétra la diarea focului provestindu de-

VENITU DE PARDUTIU.

spre infricosiatulu neamicu. Odata numai audu pasi de calu, cari din ce in ce se mai apropiu, apoi audu si resuflarea grea a calului si audu câ stâ d'inaintea casei. Bietele femei tremurau ca frundi'a plopului, câ-ci cugetau, câ neamiculu se apropia, — si apoi e pace de ele. Scutura cine-va grozavu usi'a; inse a fostu incuiata bine, n'a potutu intrá in l'ontru. Apoi se audu pasii unui omu amblandu in cóce si in colo pe afara. Se uita in l'ontru pe feréstra si striga:

— Bade Isaila, lasa-ne in l'ontru, câ suntemu omeni pacinici. Suntemu doi calareti romani raniti in bataia si cautâmu ajutoriu si odichna.

La acestea cuvinte rostite romanesc femeile spariate se mai imbarbata si se grabescu amendoue a deschide usi'a. Afara afla unu calaretiu tienendu unu calu de frenu, pe care erá altu calaretiu cu manele lasate in josu si cu capulu plecatu pe pieptu, care nu miscá nimicu. Calaretiulu de josu léga frenulu de unu clociumpu a prismeí, apoi cu ajutoriulu femeiloru ia josu de pe calu pe celalaltu, care erá ranitu de mórte si vestmintele-i erau pline de sange. Lu-ducu in casa si-lu culca intr'unu anghiu pe o pele de lupu. Irén'a tîpa vr'o doue gateje pe focu si face diare. La lumina cunoscemu pe calaretiulu, care in nóptea dinaintea bataii i-a facutu ursita principelui Geliu, si l'a sfatuitu ca inca sê nu se lase la lupta cu neamiculu. Cunoscemu pe calaretiulu care in lupta a grigitu de Geliu si l'a scosu din periclu. Calaretiulu acest'a stá si se uitá la fati'a celuialaltu culcatu, pre pele, care erá ca cér'a si ochii i erau inchisi nu miscá nimicu, — neci unu semnu de viétia pe elu. Toti trei taceau si se uitau ingrigiti la ranitulu ostasiu, care din candu in candu conturbá tacerea cu resuflarea sa cea grea. Tenerulu calaretiu erá asié de machnitu de superatu! — Si-tîpa armele josu, desbraca tunic'a ostasiésca si léga ran'a morbosului seu sociu. Apoi i fréca fruntea, templele, lu-uda la capu cu apa rece si asié bolnavulu prinde a-si veni in ori. Voiesce a se redicá in susu i pica legatur'a si erá-lu inunda sangele. Atunci sociu-so si-desbraca si pieptariulu si din lan'a acestui'a face alta legatura, cu carea éra opresce sangele. Mirarea femeiloru, candu au vediutu, câ pieptariulu a strinsu unu trupu subtire femeiescu, — unu pieptu rotundu. Stau uimite si nu puteau graí neci un'a. Atunci calaretiulu si-tîpa si peler'a josu, de sub care inundá unu peru frumosu auriu, si agraieste pe femei:

— Nu ve mirati dragile mele, câ si eu sum femeia cu anima móle, cu sentimente fragede

ca si voi inse ah! — continuà suspinandu — sórtea amara m'a desbracatu de ele . . . — Irén'a scocioresce foculu, ca sê o védia mai bine. Muma-sa inca se uitá mai bine la ea; odata numai si-bate in palme si cu unu tonu, in care erá amestecatu bucuria si temere striga:

— Ah, fost'a nóstra dómna, draga Eufrosina! . . . da domni'a ta esti?

— Eu sum, femeia buna, me cunosci inca?

(Finea va urmá.)

Alesandru Onaciu.

Scrutári mitologice la Romani.

Dieitatea misterieloru magice.

(Urmare.)

III.

Déca cercetâmu care este astadi dieitatea boscóneloru magice si patrón'a vragitorieloru nóstre, aflâmu câ imaginatiunea poporului a suferitu modificári prin Crestinismu.

Crestinismulu recunoscandu unu spiritu bunu si altulu reu, in lupta de trei seculi cu Panteismulu greco-romanu, stramutá tóte dieitátile paganesci in spirite necurate, si pre adoratorii loru i privi de eretici si vragitori punendu-i in legatura cu diavolulu. De unde apoi veni câ tóta religiunea vechia fatia cu Crestinismulu se stramutá in o adeverata magia, in unu cultu de demoni necurati, si astu-feliu dieitátile ce mai inainte locueau Olimpulu, acum devenira locuitorii infernului si statuele loru se fransera. De unde astadi dieitatea misterieloru magice e unu spiritu destrugatoriu, o dieitate demonica, si tótu celu ce se ocupa cu vragitoria e lapedatu de religiunea lui Cristu si ca atare trebue sê se ardia de víu séu aruncatu in apa.

Siese-spre-diece seculi gemu omenimea in sange si in barbarii diu cauza acestei legature intime cu diavolulu. De pre santulu scaunu alu Romei cadea a supra vragitoriloru blastemulu din parinte in generatiuni, éra de pre tribunalele de justitia se dictá la mú de ómeni sentintia de mórte. Literatulu retrasu, chemiculu ascunsu si copile inocinte stá in tóta diu'a inaintea inquisitionii de sange, câ-ci toti stá in legatura cu diavolulu. Atâta influintia avú acestu cultu ascunsu.

Cu tóte aceste multe dieitáti romane si grecesci strinsu legate de unele datine populare au remasu in mitologi'a nóstra de adi inca neinvinsa de poterea Crestinismului, ele se pastrara mai multu ca spirite de casa, adorate langa vét'r'a focului fóra de a conturbá câtu de putînu ideile religióse a noiei beserici; asié ne-a remasu

d. e. Sta Vinere, Sta Martia si cate alte nimfe despre cari mai tardfu.

In cantecele si descantecele populare a remasu inca pana azi Lu'n'a adorata ca o dieitate a misterieloru de nópte. Adeseori sê aude pre valea Hatiegului câte unu caletoriu de nópte intonandu:

Luna Luna

Virga Luna!

Esi in cale cu lumina

Si te róga *Rugului*

Rugului Maria-Sa

Da-mi unu calu in porumbea

Sê me ducu la mandr'a mea.

Aici vedemu in modu eclatante invocarea Lunei (Hecatei) intogm'a ca la Theocritu „Redica-te Selina“*) ce am reproduc'o mai inainte. Caletoriulu se adresêza catra Lun'a ca se-i ésa sê-lu in tempine cu lumina. Elu personifica Lun'a sub forma omenéscá si inca sub o forma de virgína (Virgo Luna). Cuventulu celu d'antâiu Virga séu in l. lat. virgo ne póte spune acuratu tóta vechimea si originea acestei invocari. Dian'a diciti'a muntiloru ca sor'a lui Apoline dieului sórelui, crá si dieiti'a lunei si a fermecariloru de nópte de unde sê si identificá cu Hecate. Dian'a acarei urme sê vedu si in Ilen'a Cosin-Diana a remasu vergura si numirea acést'a erá unu atributu nedepartitu alu ei, „Si te róga Rugului“ séu dupa o varianta de pre campi'a Ardealului „si te róga Cucului“ la tóta intemplantarea nu póte sê reprezentze decâtu érá o dieitate de nópte si inca pre „Mari'a-Sa“ v. 5. adeca pre maiestatea cea mai mare cum se numesce Hecate la Apulciu.***) Ca Mari'a-Sa sê-i de unu calu negru ca porumbeu'a pre care sê se duca la mandr'a sa aréta deplinu referinti'a sa catra nópte.

Cumca cultulu Hecatei ca a dñei deosebiteloru, farmece si boscóne a fostu multu tempu in vigóre inca si dupa descendinti'a coloniloru romane in Daci'a, se probéza deplinu din monumentele ce s'au aflatu mai cu séma in unele parti a Transilvaniei. Intre altele ne atrage atentiunea o statua a Hecatei ce representéza o femeia cu trei fetie, care azi se afla in muzeulu archeologicu a br. Brukenthalu din Sibiniu.

Totu asemenea urme de cultulu ei vechiu in mithologi'a romana de astadi mai aflâmu in cuventele cu cari copii astadi saluta aparinti'a lunei noua:

Luna Luna

Virga Luna!

Cu bani m'ai gasitu

Cu bani sê me lasi.

In Romani'a sê afla o totu asemenea salutare dîcandu-se numai in locu de „Luna Virga-Luna“, Craiu nou,*) care mai multu arata maiestatea si puterea in remnulu supusiloru ei. Éca potestatea ei si la poporulu romanu esplicata mai chiaru in urmatórele:

Maria Dómna mare

Câ tu esci mai tare

Preste lume preste tiéra . . .

(Cinstelo de Marienescu, Famili'a 1866 p. 406.)

IV.

Fermecarea de amoru.

Fermecarea de amoru nu s'a desvoltatu la neci unu poporu asié de frumosu, plina de vietia, de spiritu ca la Greci. Pre cum Amoru lu a fostu la ei legatur'a cea mai intima intre diei si ómeni, asié si fermecarea amorósa fu timbrata cu cultulu celu mai divin. Femeile grece onorau diu'a pre la isvóra pre inocent'a Diana cu Oreadele ei, éra nóptea totu pre din'sa o chiamu intru ajutoriu sub nume de Hecate. Pre candu la Romani fermecarea de amoru degenera puna la peccatele si barbariele cele mai infernali, remase ea la Greci unu visu plinu de poesia.

Atâtu diei câtu ómenii erau intru asemenea supusi astoru farmece si incontra loru nu erá resistentia pentru câ Hecate domnesce ceriulu, pamentulu si infernulu. Junone incatusiéza pre Joe cu breulu fermecatoriu, ce i-lu dede dieiti'a iubirei Vinerea (Il. XIV, 214.) ca astfeliu domnulu Olimpului sê-si uite amoru lu si visurile dulci ce-lu incantau prin vâile si selbele pline de nimfe ale Arcadie; Simet'a lui Theocritu arunca lauru pre focu ca asemenea sê se aprindia si anim'a lui Delfe.

Ca sê cunóscemu farmecele amorósa, sê vedemu mai antâiu puterea vragitóreloru candu incepu boscónele de nópte, Medea voindu sê intenerésca pre betranulu Asonu, dupa ce invóca pre Hecate, pamentulu, venturile, valiciórele si lacurile ca sê-i sté intru ajutoriu, astufeliu incepu:

Cu darulu vostru tainicu intorecu riulu in munte

Câtu tiermii sê se mire de cursulu lui nebu nu,

Facu marea sê turbeze si ceriulu sê-lu infrunte

Si norii-i punu in fuga si éras i adunu:

*) Theocr. Idil, II. v. 10. — **) Metam. I. XI.

*) Alesandri Poesii pop. a Rom. p. 52.

Facu ventulu sê vuésca, si érași sê s'aline
La sierpi scotu dinti din gura, i-adormu si i trediescu,
Facu stanc'a sê vorbésca, stegiarulu sê se-incline
Padurea-o facu sê fuga si muntii de rechnescu ;

Pamentulu sê se misce sê urle cu turbare,
Strigoi-i facu sê ésa candu sorele-a apusu
Si chiar pre tine Luna, ce fugi cu nepasare
Te iau din ceriu si in taina te legu la alu meu fusu.
(Ovid. Metam. I. VII. v. 199.)

Vragitórele grece in trebuintiau la farmecile de amoru o rotitia de arama séu si din materia mai nobila. Rotiti'a apoi o întórceau cu rapedîme, esprimandu nesce formule si candu voiau sê desfarmece o întorceau inderetu. De ea mai legau adescori unu Tinge, o pasere cu pene sure, grumadi lungi si rotitori si cu o cõda si limba miscatiõsa, care pasere o dedese dieiti'a Vinerea lui Jasonu mergandu catra Cholche ca sê dobendésca amorulu Medcei. Altele inse in locu sê se folosésca cu acést'a capra 'ntortura infasiurau pre langa rotitia nesce intestine de anumite animale séu nesce fire de lana.*)

Theocritu in Idilele sale ne-a lasatu unu tesauru destulu de mare ca sê potemu cunosce astadi totu misteriu farmeciloru de amoru la poporulu grecescu — In Idil'a II. intitulata „Φαρμακουργία“ ne representéza cum Sime't'a cuprinsa de iubirea catra unu anumitu Mindiu Delfe se încérca sê-lu aduca la sine prin farmece. Mai antâiu chiama intru ajutoriu Lun'a si pre Hecate si apoi cu ajutoriulu servitõrei Testila incepe fermecarea. Cere de la Testila sê-i aduca laurii si beuturile de amoru si-i dîce ca sê incinga apoi unu pocalu séu herbu cu fire de lana rosia (v. 1—2). Se întorce apoi catra Hecate rogandu-se ca boscõnole ce le pregatesce ea, sê nu fîa mai slabe decâtu veninele Circei, Perimedei si ca filtrele blondei Medce (v. 15.) Léga apoi de rotitia unu Tinge dîcandu, câ cum se întorce paserea, asié sê se întórca si Delfe catra casa. Arunca farina, sare si lauru pre velvele focului ca decumva n'ar voi sê se întórca asié sê se consume si puterea lui (v. 17—20). „Cum se móie céra acést'a de fati'a focului, asié sê se topésca si elu de iubirea mea, cum se întorce rotiti'a ast'a de arama, asié sê se întórca si elu in giurulu pragului meu.“ Preséra taritie pre focu si scarmana nesce frimbii ce le-a lasatu Delfe la dins'a, aruncandu-le sê ardia pre velve. In urma demanda Testilei sê ia boscõnele fa-

cute si sê le arunce in pragulu lui Delfe si sê dîca „asié sê piéra si puterea lui.“

V.

Virgiliu*) inca ne representéza o vragitóre romana, idilica in tóta inócenti'a pastorésca. Vragitóreia lui ia trei fire de urlocu de trei colori si le impletesce, apoi cu chipulu lui facutu din céra incungiura de trei ori altariulu vragitórescu pentrucâ numero imparedeus gaudet. Dîce apoi catra servitóreia Amarila sê faca trei noduri de lana de trei colori, asié numite legaturile Vinerii. Dupa aceea mai ia doue chipuri a amozului, unulu de céra si altulu de lutu, le aprópia de focu dîcandu: cum lutulu sê invertosiéza si sér'a sê topesce, totu la acela-si focu, asié sê se intemple si cu Dofne,“ (adeca catra dins'a sê-i se inmóie anim'a, éra catra altele sê remaie fara amoru.)

(Va urmá.

Nicolau Densusianu.

*) Eclog. VIII.

Venatu de pardutiú.

(Cu ilustratiune pe pag. 137.)

In partile orientati ale coloniiloru englese din Indi'a, pardutiulu adese face prâdi fórte mari in turmele de capre, si decumva apuca câte la o turma de aceste, nu se indestulesce cu rapirea uneia ori dóue, fara omóra câte diece cincii spre diece si le sugce sangele. In rapire atâtu e de desteru, incâtu pastoriloru numai arare ori li succede asi resbuná asupra lui, si si atunci numai prin panda, — si acést'a o facu asié câ in partea de incatro séu câ vine pardutiulu batutu unu clociumbu in pamentu, si léga de elu o capra, fér'a selbateca audîndu mechecherezatulu caprei se trage mireu mireu catra ea, si candu a ajunsu asié aprópe câtu o vede, si-pitula capulu si partea de inaintea a corpului preparandu-se ca cu o saritura sê o si apuce. Biét'a capra asemtiendu-si inimiculu sbiéra totu mai tare, ér pastoriulu care stâ in panda in vre-o tufa séu in vre-o desime, cu pusc'a gatá in totu momentulu, in clipit'a candu pardutiulu s'a preparatu de saritu, trage cu pusc'a in elu, câ-ci atunci numai e mai sicura nimerirea lui, si decumva din nenorocire nu-lu lovesce asié ca sê cadia d'intr'o data, fara numai lu-ranesce, atunci vai de bietulu pastoriu, câ-ci arare ori scapa din ghiarele lui. Prin tienuturile aceste pardutii asié sunt de desi, ca la noi lupii, din carea cauza guvernulu a defiptu si premiuri pentru sterpirea loru.

*) Schol. Pind. Pyth. IV. 381.

Castelulu de Soler'a.

(Naratiune Spaniála.)

(Fine.)

Se póte, câ vederea acestui tesauru neasteptatu, séu vinulu au influentiatu intr'atât'a a supra-i, Alvaro numai atâta potere a avutu, câ si-au repeditu manile spre sacu, si l'au strinsu catra pieptu, a scrisu contractulu, si l'a cuprinsu unu somnu adancu.

Sub acestu restempu Dorotea cu infiorare a privitu câte odata spre calareti, ce erau la usia. Erau noa; in capu aveau cumana cu stralucitu, fati'a loru fórte bruneta, toti aveau barba mare.

Intorcandu-se vede langa sine pe draculu, care si-a ascunsu paroc'a rosia, si naintea fetei stete unu barbatu frumosu cam de trei dieci de ani.

— Dorotea! dîse, sufletulu teu este alu meu.

— Dâ mi-lu indereptu, drace! sufletelu mi l'am inchimatu lui Ddieu, si precuratei maice; bucurosu voiu lucrâ dî si nópte, ca sê-ti potu rentôrce banii, ce i-ai datu pentru sufletulu meu.

— Asta nu voiu face, grai draculu. Te temi de mine? asié sum de uritu?

— Ba nu! inse tatalu meu se va osindî.

— Nu-ti bate capulu, si fara de acést'a s'ar osindî.

— Ah! vinulu acel'a e cauza toturoru nefericiloru!

— Draculu cu multa interesare privea la tener'a fetitia; asié sê pareva, câ frumseti'a, si simplicitatea ei l'a patrunsu pana din colu.

— Tu nu bei vinu? intrebâ Dorotea.

— Nu, câ cei ce beau, ajungu la atare stare, si atunci aratâ spre Alvaro, carele dormea somnu infri-cosiatu.

— Inse sum fórte setosu, — continuâ — tonulu e golu; pentru o beutura buna bucurôsu asiú dá ori câtu.

— Inse, vedi, vinulu nu aduce bine dupa sine.

— Noi draicii avemu datina de a bé multu; locuimu intr'o tiéra caldurôsa; gâtulu ni-se usca, si candu invescemu tipu de omu, suntemu espusi si fragilitâtoru omenesci.

— De mi-ai redâ sufletulu, ti-asiú stemperâ setea, cu cea mai buna apa din lume.

— Inse unu paharu de apa nu ajunge cu diece mii de taleri, pre cari se intinde acum Alvaro. Totusi sub o conditiune me invoiescu in desfacerea contractului.

— Si care e acésta conditiune?

— De-mi vei dá unu olu de apa.

— Mi-pare reu acést'a e cu nepotintia, n'am olu, tata meu a sfarmatu olulu, ce l'amu avutu.

— Semnu, câ tatalu teu uresce ap'a. Zam'a de struguri o prepune celei mai limpede ape de isvoru. Inse ce se facemu, setea me torturédia cumplitu.

Cu o fiugela voiu fugi la cisterna; de nu va ajungé un'a, voiu merge érași pana ce-ti vei stemperâ setea.

Intru adeveru, Dorotea cea curagiôsa de trei ori a trecut pe langa calareti, cu apa rece, limpede, stemperandu setea dracului.

Alvaro inca totu mai dormea.

— Voiescu a sci secretulu, prin care-ti poti rescumparâ sufletulu? dîse draculu, dupa ce si-a stemperatu setea.

— Cum sê nu!

— Maritâ-te.

— Sê me maritu!

— De vei capetâ unu barbatu bunu, crestinescu, se va luptâ impreuna cu tine pentru mantuire-ti.

— Cu dragu m'asiu maritâ; inse cino va luâ de socia pre atare féta, despre care e cunoscutu, câ sufletulu seu e a dracului?

— Voiu dá daruri.

— N'amu lipsa, respunse Dorotea.

— Totusi ti-voiu dá; du-te la preotu, sê le binecuvente, acestui daru vei avea de a multiamî fericirea-ti. Ddieu cu tine Dorotea; mane vei primî darulu; inse de vrei sê scapi de puterea nóstra, câtu de iute te marita.

Dupa aceste cuvinte draculu cu o usuratate ne mai vediuta s'a suitu pe calulu, ce-lu tienea calareti in usia, si a disparutu in padure.

Dorotea standu langa tata seu, s'a cufundatu in cugete seriôse, câ-ci acela totu mai dormea.

Desu de deminétia a sositu amantulu seu Petru. Erâ unu fecioru frumosu, pre langa aceea si de tréba. Dorotea i-a enaratu tôte, câte s'a intemplatu peste nópsse. — Dorotea a cugetatu, câ Petru se va spaimentâ, si se va recî intrinsulu amórea, ce a nutritu pana acum in privinti'a ei. Inse Petru asié a graitu:

Te voiu luâ de socia! si dupa ce acum esci a sufleteloru necurate, n'am lipsa de invoirea tatane-teu.

— Si tu ai luâ de socia atare féta, ce nu are sufletu?

— Lasa, câ voiu face tôte, pentru ca sê-ti redobandesci sufletulu.

A mersu impreuna la preotu, ca sê le binecuvinte legatur'a, éra acest'a a dechiaratu: câ de cutare strainu ei este incredintiatu a le predâ cutare donu.

— Sciu — dîse Dorotea — inse nu cutedin alu primî.

— Primesce-lu numai decâtu, dîse demnulu preotu, pre langa raspunderea mea.

— Déca a asié, me odichnescu.

— Dorotea si-a intinsu man'a, éra preotulu i-a predatu unu olu de lutu din Castili'a.

— Olu simplu! dîse Dorotea.

— In loculú celui ce l'ai stricatu. Tu ai datu unui caletoriu insetatu apa, acela-ti dâ tie olulu ca renumeratiune.

— Nu-i mare renumeratiune, dîse Petru, acum barbatulu Doroteii.

— Aseptati numai; ve da pre langa acést'a pe vecie in posesiune cistern'a, din care Dorotea are datina a purta apa, éra voi puteti sê luati anumita tacsă de la aceia, ce voiescu a folosi fantan'a acésta.

— Asta nu-i cu putintia — dîse nevést'a tenera, câ-ci aceea fantana e a domnului nóstru de pamentu.

— Necunoscutulu tôte le a statornicitu in documentu autenticu, éta aci e documentulu, care ve ascurédia pentru totudeauna posesiunea.

Dupa dóue díle — nu se scie de unde — a sositu ordinatiune, câ din menit'a cisterna nimenui din satu nu e iertatu a purtâ apa.

Alvaro, carele a remasu singuru si-a venit in orî si in sufletulu seu sierpuieau mustrarile cele mai torturatôre. A vediutu nainte-si talerii cei selpiciosi, inse numai decâtu a vediutu, câ aceia nu-i voru ff de mare folosu. A inceputu a flamandî, si indesiertu cerea mancare; nime n'a voitu sê-i primésca banii, temenduse, câ cu acei bani e impreunata nefericirea.

— Indurare, indurare! — eschiamâ nefericitulu.

Nu este îndurare pe séma acelu ticalosu, carele a vendutu sufletulu fiicei sale!!

— Luati banii de la mine, si-mi dati în loculu loru pane.

— Pe cale afurisita ai ajunsu la tesauru-ti; pe taleri sê afla sigilulu lui Luciferu, dîceau catra elu din tôte pârțile.

Alvaro storsu de fôme, indignatu si desperatu, sbierá în padure dupa celu strainu, a carui marinimitate i-a casinatu nefericirea. Inse indesiertu tôte! nicairi n'a datu de strainu.

În acêsta stare trista si-a venîtu în ori, si-a adusu aminte, cã de si tôte câile su-inchise dinaintea lui, un'a ne'nectatu, e deschisa nefericitiloru, si ast'a e locuinti'a preotului. S'a dusu deci la preotu, si-a marturisitu pecatulu, a primitu deslegare, si preotulu i-a promis, cã Ddieu nu va lasá sê fia inghititu de peritiune sufletulu celu vendutu.

Banii i-a predatu preotului, ca sê-i arunce în cisterna, cã de orace i-a primitu aceia de la draculu, nu i-a potutu spre nimicu întrebuintia, Alvaro n'a voit in-susi sê faca acêst'a, ca nu cumva sê mai fia silitu a se atinge de acesti bani dracesci.

Banii anume s'au aruncatu în cisterna.

Dorotea, care siedea aprôpe de preotu într'o casutia, si peste dî umblá a portá apa de la fantana, cu olulu ce l'a capetatu de la strainu, a luat séma într'o deminétia, cã apa e fôrte putîna, éra în olu ap'a e atátu de grea încâtu abié si-a potutu scôte olulu, mergandu a casa cu mirare a spusu, ca olulu e cu multu mai greu, ca altadata.

— Tornâ-mi apa, dîse barbatulu seu fiindu-i sete. Ce surprindere! în apa s'au aratatu nisce taleri selicipiosii.

— Ce minune! olulu acest'a e farmecatu — dîse barbatulu.

— Ce de bani! Óre acestia sunt ai nostri?

— Ar trebui sê ascundemu banii, dîse barbatulu.

— Fîloru, dîse preotulu, carele siedindu naintea casei, a urmaritu cu atentiune scen'a întréga, banii sunt a vostri, întrebuintiati-i dupa placu; binecumentatu e darulu.

Numai decâtu satulu întregu a luat cunoscentia despre acestu evenimentu, si s'a temutu, cã de acum neci pentru pretiu nu va fi iertatu a cara apa din aceea fantana; inse nu a fostu asié, Dorotea si barbatulu seu cu multu au fostu mai buni la anima, si mai buni crestini; fara de neci o pretensiune au lasatu fantan'a în folosint'a tuturoru; si si dupa aceea din candu în candu mai scotea câte unu taleru d'intr'insa.

Pre langa tôte aceste Dorotea a fostu totu trista, temendu-se, cã sufletulu seu sê afla si acum în puterea dracului.

Toema éra o dî de serbatóre. Între poporulu, cеси petrecea s'a infatisiatu doi calareti.

Unulu éra unu domnu frumosu înaltu, si imbracatu fôrte elegantu; domnulu de pamentu; -- nobilu adevératu, condescentia lui catra poporu admirabila. — Pana acu tempulu l'a petrecutu în strainetate, facandu caletorii folositóre.

De sicúa — spre cea mai mare mirare a celoru de fatia — éra legatu unu tonuti.

— Alvaro! grai catra maistrutu de lemn, — carele inca se uita cu gur'a cascata — nu mi-ai imple, acestu tonuti cu unu feliu de vinu bunu?

Alvaro n'a respunsu de loc.

Ai uitatu de intîlnirea nóstra, candu éra viforulu celu cumplitu?

Ps! grai Alvaro, — cu unu feliu de temere uitandu-se impregiuru — nu-mi aduce aminte acelu tempu fatalu, mi-aru placea, ca sê-lu stergu acela din viet'i'a mea!

Cum sê pôte acêst'a Alvaro, tu despretiuesci pre acela, carele atátu de scumpu ti-a cumparatu negotiulu.

— Îndurare! îndurare! se rugá Alvaro; uita ro-gute acestu pecatu, cã-ci acu m'am pocaitu. — Dómn! mantuesce-me de tentatiunile acestui sufletu necurat!

Calareliulu a risu cu hohotu.

— Asiu dorî — dîse — sê vedu pre Dorotea, si barbatulu seu.

— Dómn! eschiama Dorotea, acesta e draculu, carele a cumperatu sufletulu mieu.

— O! ceriuri! strigá Alvaro — plecandu-si capulu, si radiemandu-se de vecinulu seu, ca sê nu se ruinedie; elu e, acesta a cumparatu sufletulu fiicei mele!

— Numai pe linu — grai domnulu de pamentu — si întorcandu-se catra preotu, asié continuá:

Liniscesce pre acesti ómeni buni; eu nu-su dracu, ci amicululu vostru alu tuturoru. Alvaro! tu esci unu maistru eminente, ba ce e mai multu, tu esci artistu. Am fostu incunoscintiatu despre patim'a ta, cã beai necumpatatu, si pentru acêst'a am voit sê te pedepsescu. — Eu am dusu la tine tonutiulu cu vinu. — Eu ti-am propusu svatulu, dupa care tu ai fostu gatá a vinde sufletulu acestei fiintie nevinovate. Cu peruca rosia între trasnete si fulgere nu e lucru greu a jua rola de dracu.

— Dulce Mari'a Ta! — dîse Dorotea usiurata — adeca dómni'a ta esci acêl'a, carui i-am sierbitu cu trei fingele de apa, dómni'a ta m'ai datu acelu olu miraculosu, ce mi-a adusu mie auru si argintu.

— Asié! eu ti-amu casinatu nefericirea; inse olulu a fostu binecumentatu de preotu carele a fostu initiatu în secretele mele.

— Si cum a ajunsu banii în cisterna? întrebá barbatulu.

— Penitinti'a peccatosului a favoritu nevinovatoru — dîse preotulu — Alvaro mi-a concrediutu, ca sê nimicescu pretiulu peccatului; i-am aruncatu în cisterna, din care ati scosu remuneratiunea animei vóstre celei bune. — De orace sunteti crestini buni, si cu locuitorii satului ati impartitu tesaurulu, ce l'a acoperitu apa, darulu lui Ddieu este cu voi. V'ati eluptatu amórea, si onóra comuna, inca si în urmatorii nostri veti fi binecumentati.

Domnulu de Soler'a pre Dorotea si Petru i-a primitu în servitiulu seu; — Alvaro inca si la betranctie a avutu adese ori lipsa de admonitiunile preotiesci, cã vinulu barem amestecatu cu apa sê-lu beie, si pre langa acêst'a cumpatate a ajunsu aprôpe la o suta de ani.

Vasilu Popu.

CE E NOU?

△ (*Casu infioratoriu.*) În Oroslavje unu satu în Croatia s'a intemplat cã casenii unui tieranu fiindu cu totii pe afara, în casa a remasu numai unu copilasiu de patru luni, si fiindu usi'a casei deschisa, a intratu în casa unu porc si apuncandu-se numai decâtu de bietulu pruncuti, care éra culcatu în léganu, în câte-va minute totu i-a mancatu capulu pana la trupu, si dupace eu

acesta a fostu gată, partea cealaltă a trupului a luat-o din leganu in gura si a esitu cu ea afara din casa, nefericită mama siedindu chiar in ambitulu casei, candu a vedutu porculu cu pruncutul in gura, a ametitu de spaima si infiorare, si abic le-a succesu a scote prunculu de la porcu, — ast'a pôte servi de invetiatura si esemplu mamelor si mai cu sēma acelora, carora li-e incredintiata grigea si crescerea prunciloru.

△ (*Sinucidere*) La statiunea calei ferate de la Korneuburg, candu abic plecase trenulu si inaintase ca de o suta de pasi, unu omu a saritu inaintea locomotivului, — respectivulu in unu momentu a fostu mortu, si asiē de tare l'a sdrobotit, incātu si oșele picioroloru totu darabutie s'au facutu, caus'a ce l'ar fi indemnatu la acēst'a fapta ingrozitoare nu sē scie.

△ (*Josifu alu doilea.*) In dilele trecute au bagatu in casa nebaniloru din Vien'a unu proprietariu de acolo. Elu se tiene cā dinsulu e imperatulu Josifu alu doilea, si ca atare imparte gratii si pedepse

△ (*Robertu Costenoble*) acēst'a e numele unui nebanaticu ce nu de multu a muritu in Vien'a, a fostu fiulu unui teatralistu escelinte, si a avutu acea idea fipsa, ca elu e adunatoriul de tesauere. — Bucāti de stiela, de porcelanu, si petricele scilpicioșe le cumparā cu pretiu bunu, si odata pentru unu darabu de feru scilpiciosu a datu siese fiorini, paretii casei sale toti au fostu sprede-liti, cercandu prin ei dupa tesauere, ēra in cas'a sa nu s'a maturatu de doue dieci de ani, si acum candu a muritu a lasatu fratelului seu care e in Roma inca nōa sute de fiorini.

△ (*Preotulu ex-regiloru.*) In dilele trecute a muritu la Frohsdorf abatele Trēbuquet, care totu in continuu trei dieci de ani a fostu preotulu curții regiloru esilati din Franci'a.

△ (*Anticitati romane.*) In Bud'a-vechia cu ocașiu-ne saparei fundamentulu unei fabrice de caramidi, au datu de unu cosciugu de piētra, care dupa cum sē vede din inscriptiune e cosciugulu unui romanu din legiunea postata langa Dunare. Mai. Sa imperatulu inca a facutu in septeman'a trecuta o escursiune pana acolo, si profesoriulu Romer i-a esplicatu inscriptiunea.

△ (*Archiducele Henricu*) s'a casatoritu in carnevalulu trecutu cu o fēta de cetatianu, si pentru ast'a fapta, adeca pentru cā nu si-a luat de socia atare princesa, amesuratu starei sale, a fostu eschisu din sinulu familiei, in urm'a careia dinsulu s'a dusu cu amat'a sa socia in Elveti'a unde petrece si de presente, acum de curundu inse Mai. Sa ēra l'a agratiatu, ca sē pōta rentōrce si locu in Austri'a.

△ (*Interdictu.*) Consistoriulu metropolitanu din Sibiu, a pusu subu interdictu beseric'a greciloru si bulgariloru din Brasiovu, care are hramulu „Santa Treime“, din caus'a eterodocsiei, ēra averea besericēsca s'a secuestratu.

Din strainetate.

△ (*Unu episcopu despre femei.*) Episcopulu de Orleans a judecatu in urmatoriulu modu femeile de acum ale Franciei: Femei'a franceza scie tōte numele comediantiloru si cailoru renumiti, ea scie totu ce sē intempla la Opera si in Variētēs-Theater, ea scie de a rostulu cartea despre emularea cu caii, nimicu inse din cartea de fertu, cunōșce tōte modistele cari luera mai scumpu, ea nu scie a se petrece decātu cu teneri frivoli si asemene ei. Sciinti'a, art'a politic'a, ma insusi economi'a casnica,

sunt nisce ocupatiuni, care dīce cā nu-su pentru ea; unu barbatu mai betranu si intielptu e pentru dīca unu mosiniagu, in societatea caruia s'ar uri de mōrte. Presente primisce bucurosu, amōre inse — fi done! si de credintia si-bate jocu, ca omenii intielepti cāte de o proveste despre smei si b lauri.

△ (*Celu mai cercetatu locu de dormitu*) din tōte locurile publice ale lumii e parculu St. James in London, in care se afla unele locuri atātu de umbrite de cren-gile si arborii cei desi, incātu acolo de feliu nu strabate plōi'a, aici sunt apoi lavitie lungi, pe cari dormu regulatu cāte trei insi, asiē cā celu care a venitu mai atātu. se culca de alungulu pe ea, ceialalti duoi se punu siedindu, unulu pe unu capetu alu lavitiei, altulu pe celalaltu capetu, si-inbumba roculu, trage peleri'a afundu pe capu, si-si baga manele in buzunariu si asiē dorme pana candu resare sōrele.

△ (*Bunu apetitu*) Domnitoriulu Mormoniloru s'a casatoritu de curundu cu a trei dieci si una socia. Numele acestei dame fericite e Nerivine Van Cott, si e fēt'a unui demnitaru alu besericeii mormone.

△ (*Unu presentu regescu.*) Regele Prusiei a tramisu principelui Humbertu ca donu nuptiale, unu calu care ajunge 5000 de taleri.

△ (*Candu s'a nascutu Bismark?*) Despre acēst'a vorbea in prim'a aprile intregu Berlinulu, nime nu-si potea inchipui cā ore cum de chiar in diu'a aceea s'a potutu nasce ministriulu Prusiei, in diu'a nebuniloru,—si batar chiar atunci s'a nascutu. Dar ori candu s'a nascutu, aceea a fostu pentru dinsulu diu'a norocōsa, cā ci de candu-i, sē pōte dīce cā noroculu nu numai cā l'a urmaritu dar l'a persecutatu.

△ (*Sfersitulu lumii.*) Cetitorii pōte voru fi auditu despre scol'a profetica din London, capulu careia e doctorulu Euming. — Profetii acestia au mai predīsu odata sfersitulu lumii, nu sciu inse cum cum nu, cā atunci nu s'a potutu intempl'a, acum inse cu tōta siguritate profetiescu cā se va intempl'a in anulu acēst'a, adeca in 1868. Programulu l'au staveritu asiē: sōrele si lun'a se va intunecā, dupa acēst'a siese ori siepte dile omenimea cea peatōsa va mai avē tempu ca la lumina de seu sēu de stearinu sē se pōcāșca, — apoi in urma, — campurile si padurile, mārile si muntii, dealurile si fluviile se voru cutremurā si se voru hului si acolo va peri tota faptura de pe acestu pamentu. Noi avemu sperantia inse, cā dumnilorū atunci, pe candu au pusu terminulu acēst'a, se voru indurā si-i voru mai dā odata gratia la lumea acēst'a.

△ (*In Saint Germain*) a muritu in dilele aceste maiorulu Jomard, ultimulu erou din lupt'a de langa Piramide. Veteranulu si in etatea de 88 de ani inca si-a totu mai pastratu viociunea corpului.

△ (*Omu de vaporu.*) Lumea propasiesce cu pasi giranticii Alchimistii s'au truditu secle intregi, ca cu ajutoriulu chemiei sē faca unu omu care sē se misce, si n'au potutu, in urma inse i-a succesu acēst'a unui masinistu simplu din New-York, lui Zaddok Deddrik. — Omulu facutu de dinsulu nu numai cā sē pōte guvernā in tōte laturile, si cā merge dupa cum e delipsa mai iute ori mai incetu, fara sē pōte folosi si la portarea sarcinelorū din unu locu in altulu. O foia Americana est-modu scrie despre inventiunea acēst'a miraculōsa: omulu de vaporu e de 7 urme si 9 policari de inaltu si de o statura buna. Tōta formarea nu stā in altuceva, decātu aplicarea vaporului in mesura mica. Piciorole pe cari stā intrēga masinari'a sunt formate miraculosu, cu

ajutoriulu acestor'a pasiesce omulu de vaporu din unu locu in altlu cu o usioratate asemenea celei naturali, indata ce unulu pasiesce inainte, o córdá aradica celalaltu si poterea vaporului lu-impinge inainte. Cu unu pasiu, pasiesce unu spatiu de dóue urme si cu o invertitura a rótei vaporului face patru pasi, éra róta acést'a se póte întórce in o minuta de o mia de ori, si asié omulu de vaporu in o minuta fuge o mila anglesa. Are rocu si pantaloni dupa mod'a cea mai nóua si in capu cilindru. De câte-ori trebuie foculu tocmitu, ei desbumba peptariulu, si deschidu usi'a cuptorasiului care se afla pe dreptu anima, si dupa ce e gata si tocmitu, inchidu usi'a, ei inbumba peptariulu si merge mai departe. Ca cunile cele multe si siorofele sê nu se véda pe corpulu lui, are in spate o mantaua, éra peste umeri o traista in care sunt sculele cari sunt de lipsa spre intocmirea ori repararea masinei din elu. — Arc peru negru si mustetie negre mari, éra gur'a ca la alti ómeni fumatori i servesce de hornu.

△ (*Datina originala.*) In Bretagne cu oca siunea nuntiloru domnesco o datina de totu originala, adeca indata dupa ceremoni'a din beserica mirese dá miresei o palma, dîcundu: „asié facu déca sum maniosu, si dupa aceea o sarutare, dîcundu: „Si asié déca sum voiosu.“

△ (*Bancele de jocu*) din Germani'a totusi se stergu odata órecandu. — Prin o lege adusa si sanctionata de regele si ambele camere din Prusi'a, s'a ordínatu, cá renumitele bance de jocu, séu mai bine privilegiatele locuri do furatu si rapitu, de pe la scaldele din Germani'a, numai pana in 1872 voru mai fi concesse.

△ (*Femei'a cu capu de mórte.*) De curundu a muritu in Parisu o dama despre care se vorbesce urmatórele: Inainte cu vre'o doue dieci de ani petrecea prin Parisu o tenera englese avuta fara mesura, si cercetá tóte balurile ca sê-si afle unu barbatu, multi fórté multi se inverteau pre langa ea, inse in zedaru cá-ci dins'a neci candu nu se desmascá, si asié nime nu-i potea vedé frumséti'a, vorbea dragalasiu si avea o maniera de totu placuta. Odata inse unu teneru fórté frumosu si placutu dar fara avere, a legatu cunoscentia cu dam'a straina si i-a promisú amóre, dins'a inse totu n'a voitu a depune masc'e'a, fara i-a dîsu tenerului, sê caletóreasca cu ea in Angli'a, si dupa ce sê voru cununá se va desmascá, tenerulu s'a invoitu, si si-a luat'o de socia, — secretulu a remasu inse totu secretu inaintea publicului, ea cercetá cu barbatulu ei cele mai inalte societáti, si tóti se mirau de coifur'a si periatulu ei, cá-ci tóta fruntea si-o acoperea pana la ochi cu parte incarcate de brilíante, ér' prin casa portá o ceaptia care asisderea i-astupá fati'a pana la ochi, pana in urma o féta de casa a descoperitu secretulu, cumca dómn'a ei are pe frunte unu capu de mórte, care l'a avutu de la nascere si ast'a s'a intemplatú asié cá mama sa fiindu odata in unu cemetiriu s'a spariatu fórté de o capetina uscata.

△ (*Fericita tierisióra.*) In cantonulu Thurgau nu sunt neci mai multu neci mai putínu decátu 5200 dí: cincí mii dóue sute de amploiati, adeca in proportiune cu numerulu locuitoriloru pe câte patru cetatieni cade mai multu decátu unu amploiatu, si in numerulu acést'a inca nu sunt cuprinsi preotii, invetiatorii, amploiatii de politia, padurarii, consilierii natiionali si senatorii, oficierii de militia si cei de la spitale.

□ (*Forcade*) renumitulu scrietoriu francesu, si redactore a diuariulu politicu „Revue des deux mondes“ rentoreandu din Veneti'a de la inmormentarea lui Manin la Parisu, a nebunitu. Care va scí cum si-stimédia Franci'a publicistii si scieterii escelinti, si-va poté inchipuí dorerea ce o simte pentru casulu acestu atátu de nefericitu.

□ (*Din teatru bursa.*) Br. Rothschild din templ'a Thaliei edifica adapostu Mamonului, adeca a cumparatu teatru lui Pagliano din Florenti'a ca sê-lu sparga si in loculul lui sê edifice o bursa mare.

△ (*Emanciparea femeiloru.*) Statulu Kansas e celu de antáiu care a datu si femeiloru dreptulu de alegere, si ambe casele si-au si alesu registratorii toti din femei.

Gâcitura numerica.

de Anastasi'a Leonovicu.

4. 2. 3. 10. De acést'a mulu s'avemu
5. 6. 8. 9. 10. Fost'a imperatu evreu
3. 4. 3. 11. 7. 6. 7. 11. De aceste putíne sunt
1. 3. 4. 2. 9. 8. Elu resare din pamentu
Foi'a acést'a romanésca
1.—11. Intru multí ani sê traiesca.
Ca'n trecutu sê inflorésca
Romanii sê-i veselésca.

Deslegarea gâciturii de siacu din nr. 9.

Ploisióra multu usiora

Picura incetisioru

Animióra, animióra

Numai geme totu de doru!

De ploitia nutritóre

Florile voru impupi,

Am si eu o dalba fióre

Numai de ar in infiori!

Josifu Vulcanu.

Deslegare buna primiramu de la dómnelle si domnisiórele: Georgina Jonescu, Emilia Cadariu, Anastasia Suciú, Maria Brasiovana, Emilia Popovicu, Emilia Mladinu, Julia Christianu, Julia Suciú, Hersilia Magdu, si de la domnii: Joanu Sturz'a si Avramu Stanc'a.

POSTA REDACTIUNEL.

Drei M. D. in Caransebesiu. Cu nrulu 3 din anulu trecutú nu ve potemu servi.

Dlul P. in Schenusiu. Ve rogámu sê aveti bunatate a ne mai incunoscentiá inca odata, ca cum sê stramutámu adres'a, cá-ci epistol'a acea nu o mai gasimu.

Proprietariu, redactoru respundiatoriu si editoriu: **IOSIFU VULCANU.**

S'a tiparitu in Pest'a 1868. prin Alexandru Kocsi (in pograf'ia lui Érkövi, Galgóczy si Kocsi.) Piat'i'a de pesci Nr. 9.